

Asia: VN/27638/2020

Lausuntopyyntö sote-tiedonhallinnan linjauksiin

Lausunnonantajan palautteet

Ovatko sote-tiedonhallinnan linjaukset sopivalla tarkastelutasolla?

Kyllä

Kommentoi halutessasi linjausten tarkastelutasoa sanallisesti:

Linjaukset ovat aina tietysti ylätasolla kuvattuna, mutta monien osalta tarvitaan yksityiskohtia niiden edistämiseen. Tulee myös varmistaa eri ministeriöiden ja muiden valtiollisten toimijoiden SOTE-tiedonhallintaan liittyvien linjausten yhteensopivuus.

Ovatko sote-tiedonhallinnan linjaukset riittävät ja kattavat?

Kyllä

Kommentoi halutessasi linjausten kattavuutta sanallisesti:

-

Puuttuuko linjauksista oleellisia seikkoja tai näkökantoja?

Ei

Kommentoi halutessasi linjausten puutteita sanallisesti:

-

Tukevatko linjaukset sote-uudistuksen toimeenpanoa?

Kyllä

Kommentoi halutessasi sanallisesti linjausten hyötyä sote-uudistuksen toimeenpanoon:

Näissä linjauksissa ei ole mitään uutta erityistä, joka koskisi tai vaikuttaisi suoraan SOTE-uudistuksen toimeenpanoon ja asioita on jo alueellisesti pyritty tekemään tässä kuvattujen linjausten mukaisesti.

Tukevatko linjaukset muuta toimeenpanohankkeiden suunnittelua, toteuttamista ja seurantaa?

Kyllä

Kommentoi halutessasi sanallisesti linjausten hyötyä muulle suunnittelulle ja toimeenpanolle:

-

Anna palautetta linjaukseen 1:

Tässä tulee ottaa jatkossa hyvin huomioon alueiden suunnitelmat ja tilannekuvat, että kansallisesti lähdetään suunnitelmaan sellaisia, joihin ei ole olemassa alueellisia ratkaisuja, koska siitä syntyy epätietoisuutta, jos syntyy päällekkäisyyksiä niiden välillä. Eli tarpeiden kartoitus on tärkeää

Alueellisesti/paikallisesti tilanne tarkentuu hyvinvointialueen aloituksen suhteen, kun yksi organisaatio suunnittelee toiminnan ja siihen liittyvän ICT:n kehitystä ja näin ollen ei päällekkäisyyksiä pääse paikallisesti syntymään

Anna palautetta linjaukseen 2:

Näissä on monen eri esimerkkitapauksen myötä huomioitu, että kansallinen ohjaus tietojärjestelmä toimittajien suuntaan on ollut puutteellista. Tähän tulisi kiinnittää jatkossa huomiota kansallisella tasolla. Tärkeä on jatkaa myös kehitystä yhteisten toimintatapojen kansallista kehitystä, joita linjauksessa on mainittu.

Anna palautetta linjaukseen 3:

Saatavuus ja saavutettavuus pitäisi nojautua kansallisiin ratkaisuihin, joiden yksi osa on myös vahva tunnistautumisen. Kelan määritykset tulisi olla riittävät selkeät ja yhdenmukaiset, jotta tietojärjestelmätoimittajilla olisi mahdollisuus palveluita hyödyntää. Äkkinäisiä muutoksia ei pitäisi tehdä, vaan suunnitelmien tulisi olla pitkäjänteisiä ja kehitysyhteistyötä tulisi tehdä vieläkin tiiviimmin toimittajien ja tulevien hyvinvointialueiden kanssa.

Palveluita tulee kehittää myös paikallisesti siten, että tukeudutaan laajasti kansallisiin palveluihin ja täydennetään niitä paikallisilla palveluilla, siten että myös palvelut ovat saatavilla myös kansalaisille, joilla ei ole mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin.

Anna palautetta linjaukseen 4:

Kanta palveluiden laajentaminen ja siellä näkyvien tietojen yhdenmukaistaminen tai selkeyttäminen helpottaisivat tietojen jakamista, jolloin tiedon kopioinneilta vältyttäisiin. Potilastietojärjestelmästä päin katsottuna tiedot eivät ole selkeästi potilastiedonarkistosta katsottavissa, mutta tämänkin asian ovat tietojärjestelmätoimittajat toteuttaneet eri tavoin, koska Kelan määritykset ovat olleet liian epätarkat.

Paikallisella tasolla asioita tulee toteuttaa integraatioiden avulla ja siten, että vain primääri APTJ:t ovat liitettynä Kanta-palveluihin ja tiedonhallinta on alueella kuvattu ja toteutettu asianmukaisella tavalla.

Anna palautetta linjaukseen 5:

Tietoa tulee olla kansalaisille käytettävissä ja tärkeää on tunnistaa ja hyödyntää tiedon jaossa virallisiksi ja oikean mukaista tietoa jakaviin julkaisuihin ja palveluihin. Kansalaiset siirtyvät helposti erilaisille keskustelupalstoille ja sieltä saatava tieto saattaa aiheuttaa haasteita, kun potilas tulee ammattilaisen vastaanotolle. Paikallisella ja alueellisella tasolla tulee olla selkeä ohjaus oikean tiedon äärelle ja tulee olla selkeät vastuut ajantasaisen tiedon ylläpitämisestä.

Anna palautetta linjaukseen 6:

Tulisi kansallisesti panostaa rakenteisen kirjaamisen yhdenmukaistamiseen, joka on vielä maassamme kesken. Tähän tulisi valtakunnallisestikin panostaa samoin, kun siihen mitä tietoja kukin organisaatio ylipäättään kantaa toimittaa. Nythän jokainen organisaatio voi itse päättää mitkä lomakkeet kantaa siirtyvät ja mitkä ei. Asia ei ole pelkästään tekninen vaan liittyy toimintaprosesseihin ja yhdenmukaiseen kirjaamiseen. Tavoitteena tämä on asia johon tulisi pyrkiä.

Anna palautetta linjaukseen 7:

Samana asiaa kertausta edellisten kohtien kanssa, joka liittyy Kanta palveluiden omaan kehitystyöhön, organisaatioiden omiin ratkaisuihin (mitä siirtyy ja mitä ei) ja kuinka tietojärjestelmätoimittajat ovat ratkaisu toteuttaneet eli miten tiedot Kannassa näkyvät niin ammattilaiselle kuin kansalaiselle. Yhdenmukaisuutta ei myöskään ole siinä, milloin tiedot kantaa siirtyvät eli tietojärjestelmillä ja organisaatioilla on omat käytänteensä siihen missä vaiheessa tai millä tavalla tiedot Kantaan siirtyvät.

Yhteenvetona on, että niin paikalliset kuin kansalliset tiedot tulevat olla aina tarvittaessa ammattilaisten käytössä päätöksenteon tueksi ja kansallisten tietojen hyödyntäminen ja toimintaprosessi tulisi olla yhteneväinen. Arkkitehtuurin tulee toimia myös niissä tilanteissa, kun Kanta-palveluissa on esimerkiksi häiriötilanne. Tätä toimintamallia tulisi STM:n tarkentaa kaikkien sovellustoimittajien kanssa.

Anna palautetta linjaukseen 8:

Paikallisesti ja kansallisesti tulee miettiä tietojärjestelmäarkkitehtuuria tietojärjestelmäpalveluiden ja toimintaprosessien kannalta, että ei ole päällekkäisiä ratkaisuja. Tavoitteena on kuitenkin edetä jatkossa myös modulaariseen tietojärjestelmäkenttään, kun ensin on saatu tulevien hyvinvointi alueiden osalta alueellinen konsolidaatio tehtyä. Tämän jälkeen alueilla päästään liikkeelle suunnitelmaan tulevaisuuden järjestelmä-rakennetta, jossa hyödynnetään kansallisia palveluita ja tietovarantoja niiden laajuuden mukaisesti. Alueilla tulee olla mahdollista ratkaista omat tietojärjestelmä ratkaisut, että kansallista konsolidaatiota ei tarvita operatiivisten järjestelmien osalta.

Anna palautetta linjaukseen 9:

Kansalaisille on niin monta asiaa huomioon otettava ja informoitava, että niiden läpikäynti on myös haasteellista esimerkiksi vastaanottojen yhteydessä. Tähän tulisi panostaa kansallisella tasolla, että näihin asioihin liittyvä ohjeistus olisi vahvempaa ja tätä näiden asioiden läpikäynti ei aiheuttaisi niin suurta kuormaa SOTE-henkilöstölle. Teknisenä toteutuksena Kanta-palveluiden kautta kansalaisen tulee päästä tekemään tarvittavat toimenpiteet omiin palveluihinsa liittyviin asioihin.

Tietojen käytön ja näkyvyyden rajaamista pitäisi nykyistä enemmän kehittää ammattilais- ja roolipohjaisesti kuin suostumusten ja kieltojen kautta.

Nykyinen toimintamalli kieltoineen, informointineen ja suostumuksineen on hidasta sekä yhteiskunnallisesti kustannustehotonta. Nykyinen malli ei myöskään tue tulevaa SOTE-palveluiden integraatiota.

Anna palautetta linjaukseen 10:

Paikallinen järjestelmärakenne on luotava siten, että se perustuu kansallisiin ohjeistuksiin kirjausten pohjalta. Tekninen toteutus tulee suunnitella, että jos käytetään erillisjärjestelmiä, niin ne on toteutettu tarvittavilla integraatioilla, ettei ammattilaisten tarvitse kirjata tietoja useaan kertaan. Tiedot tulee kirjata siten, että niitä voidaan jatko hyödyntää eri tarpeiden mukaisesti.

Anna palautetta linjaukseen 11:

Tämä on ja olisi äärimmäisen tärkeä asia ja vaatii kansallisella tasolla selkeää ja aktiivista ohjaamista tietojärjestelmätoimittajiin, että toteutukset eri järjestelmiin tuottavat vertailtavaa aineistoa

Anna palautetta linjaukseen 12:

Tämä olisi erittäin hyvä asia, koska kaikilla SOTE-organisaatioilla on tarvittavat tekniset yhteydet Kelan Kanta-palveluihin, jonka kautta tiedot voisivat siirtyä muille viranomaistahoille. Onko tällä asialla minkälainen suhde DVV:n tuottamaan kansalliseen palveluväylään vai onko se unohdettu? Näitä vastuukohtia tulisi kansallisten toimijoiden pystyä tarkentamaan, koska alueilla on vaikea saada selkoa eri instanssien vastuista

Anna palautetta linjaukseen 13:

Suunnittelutyötä ja sisällön määrittelyä tulee tehdä kansallisesti yhteistyössä mutta toteutuksissa tulee mahdollistaa myös paikalliset tietovarastot niiden paikallisen kehittämisen ja käytön riskienhallinnan kannalta. Alueilla on tarvittavaa osaamista tietoturvan ja tietosuojan osalta jota voidaan myös hyödyntää kansallisella tasolla.

Anna palautetta linjaukseen 14:

Tämä asia ollut kehityksen perusasiana myös Pohjois-Savon alueella, jossa omaan sähköisen asiointin palveluun on panostettu, mutta alueellisesti tuotetussa sähköisen asiointin kohdearkkitehtuurissa on tarkkaan läpikäyty paikallisten ja kansallisten osuuksien työnjako ja näin välttytään päällekkäiseltä kehittämiseltä sekä luodaan kansalaisten näkökulmasta eheä kokonaisuus. Kansallisella tasolla tulee tarkkaan analysoida ja kuunnella alueellisten ratkaisuiden sisältöä, ettei jatkokehityksessä tule päällekkäisyyksiä.

Anna palautetta linjaukseen 15:

Tämä olisi hyvä linjaus, mutta on aika kaukana vielä konkretiasta, että tunnistetaan tarvittavat palvelut joiden välillä tietojen siirtoa tai jakamista tulisi harjoittamaan ja ettei asian opastamisessa tule SOTE-toimijoille lisää informoitavaa kansalaisten suuntaan. Informoitavia ja opastettavia asioita on tälläkin hetkellä niin paljon, että hoitohenkilökunta ja kansalaiset ovat niiden

kanssa pulassa. Kyseiset ominaisuudet pitäisi saada ensiksi terveystyö.fi ja omaolo-palveluihin ja sitten miettiä laajempaa ulottuvuutta näille asioille. Tämä ei ole alueille kovin akuutti asia.

Anna palautetta linjaukseen 16:

Sama vastaus kuin kohtaan 15

Anna halutessasi muuta yleistä palautetta sote-tiedonhallinnan linjauksiin:

Paljon hyviä ajatuksia mutta tavoitteena pitäisi olla, että linjauksia saadaan jollain aikavälillä ja tavalla myös maalin, etteivät ne jää vain hyviksi ajatuksiksi niin linjauksia voisi priorisoida ja vähentää. Näin myös kehittäminen kohdentuisi paremmin ja resurssit riittäisivät niiden eteenpäin viemiseen.

Useassa kohdassa tuli vastaan ajatus paremmasta kansallisesta ohjauksesta esim. sovellustoimittajiin päin joissa on ollut haasteita useassa ei projektissa ja hyvinvointialue uudistus vaikuttaa jatkuvan samalla linjalla, että sovellustoimittajilla ei ole lainsäädännön näkövinkkelistä tarvittavaa informaatiota toteutuksia varten. Samalla tulisi myös tarkentaa kansallisten toimijoiden välisiä työnjakoja ja yhteistyötahoja alueellisia toimijoita kohtaan, että vastuut olisivat selkeät.

Kanta-palvelut ovat nykyään erittäin kriittisiä SOTE-toiminnan kannalta ja sen toimintavarmuus on taattava. Jatkossa olisi syytä tarkastella teknistä arkkitehtuuria esim. hajauttamisen kannalta, että toimintavarmuus häiriötilanteissa pystytään varmistamaan.

Miettinen Heikki
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Pekkarinen Tuomo
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä